

PRESSITEADE nr 157/25

Luksembourg, 18. detsember 2025

Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas C-448/23 | komisjon vs. Poola (Euroopa Kohtu praktika *ultra vires* kontroll – Liidu õiguse esimus)

Õigusriik: Poola konstitutsioonikohus on Euroopa Kohtu praktikat eirates rikkunud mitut liidu õiguse aluspõhimõtet

Euroopa Kohus leidis samuti, et Poola konstitutsioonikohus ei ole sõltumatu ja erapooletu kohus, kuna kolme kohtuniku ja kohtu esimehe ametisse nimetamisel esines õigusnormide tõsiseid rikkumisi

Kahe kohtuotsusega tunnistas Poola konstitutsioonikohus aluslepingute teatavad sätted, nagu neid on tõlgendanud Euroopa Kohus, riigi põhiseadusega vastuolus olevaks ja luges sõnaselgelt Euroopa Kohtu praktika osas, mis käsitleb õigust tõhusale kohtulikule kaitsele¹, talle antud pädevust ületavaks (*ultra vires*). Leides, et need kohtuotsused rikuvad mitut liidu õiguse aluspõhimõtet, sealhulgas liidu õiguse esimust, esitas Euroopa Komisjon Euroopa Kohtule Poola vastu liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi. Euroopa Kohus rahuldab hagi ja leidis, et Poola on rikkunud oma kohustusi, kuna Poola konstitutsioonikohus on rikkunud tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet ja eiranud liidu õiguse esimust, autonoomiat, tõhusust ja ühetaolist kohaldamist ning Euroopa Kohtu lahendite siduvat mõju. Euroopa Kohus rahuldab komisjoni hagi ka osas, mis puudutab Poola konstitutsioonikohtu kolme kohtuniku ja kohtu esimehe ametisse nimetamisel toime pandud tõsiseid õigusnormide rikkumisi, mis seavad kahtluse alla konstitutsioonikohtu kui liidu õiguse tähenduses sõltumatu ja erapooletu, seaduse alusel moodustatud kohtu staatuse.

Poola konstitutsioonikohus tunnistas kahes 14. juulil ja 7. oktoobril 2021 tehtud otsuses riigi põhiseadusega vastuolus olevaks teatavad aluslepingute sätted, nagu neid on tõlgendanud Euroopa Kohus. Need kohtuotsused tehti Euroopa Kohtu praktika kontekstis, mis käsitleb Poola kohtusüsteemi sõltumatust.

Nendes kahes kohtuotsuses välistatakse sisuliselt see, et liikmesriigi kohtutel on pädevus – mida tunnustab Euroopa Kohus – kontrollida kohtunike ametisse nimetamise menetluste, sealhulgas Poola riikliku kohtute nõukoja (edaspidi „KRS“) resolutsioonide õiguspärasust ja teha otsuseid nende menetluste puuduste kohta.² Lisaks ei nõustuta neis kohtuotsustes Euroopa Kohtu määratud ajutiste meetmetega, mis puudutavad Poola kohtute korraldust ja pädevust ning nendes kohtutes toimuvat menetlust.³

Kuna Euroopa Komisjon oli seisukohal, et Poola konstitutsioonikohtu otsused rikuvad tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet, liidu õiguse autonoomia, esimuse, tõhususe ja ühetaolise kohaldamise põhimõtteid ning Euroopa Kohtu praktika siduvuse põhimõtet, esitas Euroopa Komisjon⁴ Euroopa Kohtule Poola vastu liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi.

Oma hagi viitas komisjon ka õigusnormide rikkumistele, mis leidsid aset Poola konstitutsioonikohtu kolme kohtuniku⁵ ja kohtu esimehe ametisse nimetamisel⁶. Komisjon väitis, et konstitutsioonikohus ei ole sõltumatu ja erapooletu, seaduse alusel moodustatud kohus.

Kohtuotsuses **rahuldab Euroopa Kohus komisjoni hagi täielikult ja tuvastas Poola rikkumised.**

Euroopa Kohus märkis, et Poola konstitutsioonikohtu 7. oktoobri 2021. aasta otsus on vastuolus tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttega, kuna see eirab Euroopa Kohtu praktikast, sest välistab liikmesriigi kohtute pädevuse kontrollida kohtunike ametisse nimetamise menetluste, sealhulgas KRS-i resolutsioonide, millega tehakse ettepanekud kandidaatide ametisse nimetamiseks, õiguspärasust ja otsustada nende menetluste puudulikkuse üle. Samuti on Poola konstitutsioonikohus oma 14. juuli 2021. aasta otsuses rikkunud seda põhimõtet, kuna ta keeldus tunnustamast Euroopa Kohtu kehtestatud selliste ajutiste meetmete siduvat mõju, mis puudutavad Poola kohtute korraldust ja pädevust ning nendes kohtutes toimuvat menetlust.

Vaidlusalused kohtuotsused seavad kahtluse alla ka liidu õiguskorda iseloomustavad põhiomadused, kuna need eiravad liidu õiguse autonoomia, esimuse, tõhususe ja ühetaolise kohaldamise põhimõtet ning Euroopa Kohtu praktika siduva mõju põhimõtet, takistades Poola ametiasutustel kohaldamast liidu esmase õiguse norme.

Euroopa Kohus tuletas meelde, et **Poola ei või tugineda oma põhiseaduslikule identiteedile**, et vältida ELL artiklis 2 sätestatud ühiste väärtuste, nagu õigusriik, tõhus kohtulik kaitse ja kohtute sõltumatus, järgimist. Need väärtused on liidu identiteedi alus ja Poola on liiduga vabatahtlikult ühinenud. **Pärast ühinemist väljenduvad need väärtused õiguslikult siduvate kohustustena, millest liikmesriigid ei saa vabaneda.**

Lisaks **ei saa liikmesriigi kohtud ühepoolselt määrata liidule antud pädevuse ulatust ja piire**. Need küsimused eeldavad paratamatult liidu õiguse tõlgendamist ja kuuluvad liidu kohtusüsteemis, mis on kehtestatud aluslepingutega, ainult liidu kohtute pädevusse. Eelkõige välistavad liidu õiguskorra autonoomia ja tõhusus Euroopa Kohtu otsuste välise kontrolli, kui viimane teostab oma ainupädevust liidu õiguse lõplikuks ja siduvaks tõlgendamiseks ning liidu õigusaktide õiguspärasuse kontrollimiseks. Kahtlused, mis liikmesriigi kohtutel võivad tekkida liidu pädevuse ulatuse või liidu õigusakti kehtivuse osas põhjusel, et kõnealune õigusakt võib ületada liidu pädevuse piire või on vastuolus nõudega, et liit peab austama liikmesriigi rahvuslikku identiteeti⁷, saab kõrvaldada üksnes Euroopa Kohtuga peetavas dialoogis eelotsusemenetluse teel. See kehtib ka juhul, kui kahtlused puudutavad Euroopa Kohtu antud liidu õiguse tõlgendust.

Lõpuks järeldas Euroopa Kohus, et Poola konstitutsioonikohtu kolme kohtuniku ametisse nimetamisel 2015. aasta detsembris ja kohtu esimehe ametisse nimetamisel 2016. aasta detsembris rikuti Poolas kohtunike ametisse nimetamise menetlusi reguleerivaid alusnorme. Seetõttu **ei vasta Poola konstitutsioonikohus liidu õiguse tähenduses sõltumatu ja erapooletu, seaduse alusel moodustatud kohtu nõuetele.**

MÄRKUS: Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi liikmesriigi vastu, kes ei täida liidu õigusest tulenevaid kohustusi, võivad esitada komisjon või teine liikmesriik. Kui Euroopa Kohus tuvastab rikkumise, peab asjassepuutuv liikmesriik täitma kohtuotsuse võimalikult kiiresti.

Kui komisjon leiab, et liikmesriik ei ole Euroopa Kohtu otsust täitnud, võib ta esitada uue hagi ja nõuda rahaliste sanktsioonide määramist. Kui komisjonile ei ole teatatud direktiivi ülevõtmise meetmetest, võib Euroopa Kohus komisjoni taotlusel määrata rahalised sanktsioonid juba esimeses kohtuotsuses.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

[Kohtuotsuse terviktekst ja kokkuvõte](#), juhul kui see koostatakse, on CURIA veebisaidil alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127.

Kohtuotsuse kuulutamisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)“ kaudu ☎ (+32) 2 2964106.

Hoiame ühendust!

¹ Sätestatud ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus.

² Euroopa Kohtu 2. märtsi 2021. aasta kohtuotsus A.B. jt (kohtunike nimetamine kõrgeimasse kohtusse – kaebused), [C-824/18](#) (vt pressiteade nr [31/21](#)) ja 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus W. Ž. (kõrgeima kohtu erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegium – ametisse nimetamine), [C-487/19](#) (vt pressiteade nr [173/21](#)).

³ Euroopa Kohtu 8. aprilli 2020. aasta kohtumäärusega komisjon vs. Poola (kohtunike distsiplinaarkord), [C-791/19 R](#) (vt pressiteade nr [47/20](#)) kohustati Poolat peatama nende sätete kohaldamine, millega anti kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumile pädevus lahendada kohtunike distsiplinaarasju. Meetme eesmärk oli tagada õigus tõhusale kohtulikule kaitsele, kuna kahtluse alla olid seatud distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus ja erapooletus.

⁴ Vt komisjoni [pressiteade](#).

⁵ 2015. aasta detsembris valis Poola parlamendi alamkoja Seimi kaheksas koosseis kolm isikut asendama kohtunikke, kelle ametiaeg oli lõppenud, kuigi Seimi seitsmes koosseis oli samadele ametikohtadele 2015. aasta oktoobris juba kolm kohtunikku valinud. 3. ja 9. detsembri 2015. aasta otsustes leidis Poola konstitutsioonikohus, et kolme kohtuniku valimine kaheksanda koosseisu poolt oli põhiseadusega vastuolus. Kolm 2015. aasta detsembris valitud isikut andsid aga Poola presidendi ees ametivande ja neil lubati ametisse asuda, samas kui 2015. aasta oktoobris valitud kohtunikud ei saanud ametisse asuda.

⁶ Üldkogu, mis nimetab kandidaadid kõnealusele ametikohale, kogunes samal päeval, mil see pidi toimuma, ja sellel ei osalenud kõik konstitutsioonikohtu kohtunikud (üks puudus). Neljateistkümnest kohal olnud kohtunikust kaheksa keeldusid hääletamisest, nõudes istungi edasilükkamist, et 15. kohtunik saaks kohal olla. Kohtu esimehe kandidaat, kelle Poola president hiljem ametisse nimetas, valiti viie häälega, sealhulgas nende kolme kohtuniku häälega, kelle ametissenimetamine oli juba vaidlustatud. Kuid kandidaatide esitamine, keda kohtunike enamus ei toetanud, tunnistati Poola põhiseadusega vastuolus olevaks.

⁷ ELL artikli 4 lõike 2 alusel.